

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Appendix. De quibusdam exoticis quadrupedibus iisque dubiis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

De quibusdam exoticis quadrupedibus iisque dubiis.

CAPUT I.

De Tlacaxolotl, Cabim, et animali maripeto.

Absoluta ita, per Deigratiam, omnium quot quot nunc nota quadrupedum historia, visum est hanc de quibusdam exoticis, et quidem dubiis, Appendicem annectere. Dubiis inquam. Nam ad quod genus referri proprie, adhuc mecum delibero. Inter haec occurrit primo *Tlacaxolotl*, sive animal abrotundae faciei, bestiam tauro vastiorem, capite magno, prolixo rostro, latis auriculis, atrocibus dentibus, humana pene facie, unde fumsit nomen, crasso collo, manibus pedibusque, et his taurinis unguibus, sed maioribus, magnis latisque clunibus, cauda crassa et prolixa, ac pelle crassa, fulvo et hispido pilo. Rarum animal, saxorumque et solitudinum incolae. Atzaceani, Tepotzonotla, et Haquelagani, non procul a regione, quam a situ profundiore vocant Dehonduras. *Vescitur* montano cacaotli, quapachtli, et virenti haoli, vastatis passim arvis fatisque, cum horum non adfuerit copia, foliis arborum et fruticum. *Caro* edulis est. Humanum conspectum non reformidat, neque sagittarum ictibus occumbit, tergus enim est impenetrabile. Quamobrem defossa terra, ac desuper ramis frondibusque contacta, et subaggerata capitur, haud aliter ac apud Indos Orientis elephantentes.

Nieremb.
Hist. Exot.
l. 9. c. 3.

Animal *Cabim* Maphaeo animal *Sionium*, Antonio a S. Romano *Thabal* dicitur. Nascitur in lava. Huius animalis unam virtutem scio, sed mirificam. Si eius oscilli extremitatem aliquis gestet, quantumvis mille transverberatus vulneribus, ne guttam sanguinis dabit, experimentis pluribus probatum est: sed illud celebre et notissimum, quod cum Naodabeguea Malacensis infensus Lusitanis, et adversus illos egre-

gie dimicans, tandem oppressus, multisque confossus ictibus corrue- ret, ex patulis vulneribus nihil omnino cruoris manaret. Mox inter spoliandum, ut primum detracta eius brachio est aurea armilla, mirum dictu, tamquam vase confracto, ita sese cum anima universus repente sanguis effudit. Cuius rei stupore defixi Lusitani, cum de aliis captivis causam quaesissent, cognovere inclusum esse in armilla os eius animalis, cuius in sistendo sanguine tam efficax esset vis.

Quantum ad animal *Maripetum*, Nieremb. Hist. Exot. l. 9. c. 49. scribit Aloysius Almeida cum periculo omnis fidei, et multi confirmant, apud Iapones in regno Goto extare silvam, in qua tantum gignitur animal canis magnitudine, cruribus brevioribus, ad esum humanum per commodum, aureo colore, praemolli etiam villo. Cum senuerit hoc animal, dimissa terra, sponte mare ingredi, ibique paulatim transformari in piscem, ac per singulares corporis partes, certo quodam temporis intervallo, vere mutata quadrupedis forma, ac natura transire in piscem. Idque adeo verum esse obtestatur Auctor, ut affirmet aliquando contigisse, piscem huiusmodi captum, inventum nondum omnibus corporis quadrupedis partibus prorsus transformatis, nondum videlicet opportuno elapso tempore, quo omnia piscis membra effici potuerunt, pars enim adhuc habebat formam quadrupedis, altera iam squamis et pennis formata videbatur. Adicit, fabulosum hoc non esse, sed compertissimum iam fuisse, veritate huic ad stipulare indigenarum omnium consensus.

CA-

De Dante et Cappa.

Nierenb.
Hist. Exot.
1.9.c.65

Sui generis animal *danta* est, aliqui *Indicapam* vocant, alii *tapiroussu*, alii *doueanare*, ut *Lerius* scribit, sed multis similis. Mulares habet *ures*, vitulina *labra*, *rostrum* superius propendet per palmum superius, attollit, cum irascitur, pene reliqua membra diversae bestiae similia, sed plerumque vitulo conformiora. *Cornu* caret. *Ungula* iuvat dolorem cordis, pellis loricatae usum supplet, impenetrabilis est ictibus. Duo *ventriculos* habet, unus alimenta excipit, alter ignoto adhuc sacramento invenitur putrefactis lignis et virgulis plenus. Una auctoritas parsimoniae naturae excuset hic superfluitatem. Nescitur usus et finis huius ventriculi. Venator oportet, vulneret illam ante ingressum aquae, ibi enim morsu se defendit, et occidit canes. Didicisse phlebotomiam fertur ex hac bestia, homines doctos, namque cum crassescit, interna crura vulnerat a rundine resecta, eadem industria atque *Hippopotamus*.

Lerius de hac bellua sic narrat: Hanc *tapiroussu* adpellant, pilo subrubeo, atque promisso, vaccam magnitudine ac forma valde referentem. Attamen cum cornibus careat, sitque contractiore collo, auriculis longioribus et pendulis, siccioribusque tibiis ac gracilioribus, ungula continua, et asini ungulae persimili, merito quis eam vaccae asinique naturae participem esse diceret. Difert nihilominus ab utroque plurimum, quod et brevissimam gerat caudam, obiterque hic monendus est lector, permulta in America gigni animantia, quae omnino sine cauda sint, et dentes habeat multo acutiores, nec hominibus propterea quidquam periculi ab ea potest creari, cum in fuga potius, quam in viribus salutem ponere consueverit. Eam barbari sagittis confixam, ut et alias plerasque interficiunt, aut fossa excavata, muscipulis seu aliusmodi

ingeniose fabrefactis venari solent. Caeterum fera illa magno est in pretio apud barbaros, pellis gratia, quam simul atque illi detraxerint, dorsi corium in orbem circumcidentes, ad solem exsiccant, in parmasque findi mediocri cadu magnitudine conformant, quibus in bello hostium excepta repellunt. Tantam vero duritiem pellis ad solem siccata contrahit, ut nullius ictu teli, quantumvis magno impetu vibrati, transigi posse facile credam. In Galliam duas huiusmodi parmas studiose afferebam, redeuntibus vero fames ita molesta fuit, ut omni comenatu absumto, ne cercopithecis et psittacis, eiusdemque generis animantibus exceptis, quae ex regione illa nobiscum advehebamus, parmacillae duae carbonibus impositae, fuerint etiam ad depellendam famem comedendae, quibus reliquae pelles, quae, ut suo dicam loco, in navi erant, additae sunt. Porro *Tapiroussu* caro ad bubulae gustum fere accedit. Adpendo, quae *Franciscus Hernandezus* de *dantis* scribit. Mediocrium mularum aequant magnitudinem, fulvo teguntur pilo, et firma impenetrabili vestiuntur pelle. Capiuntur in canibus, sed diligenter cavendum, ne prius confugiant ad flumina, in quibus sese adversus illos vehementius tuentur. Carnes eorum, ac praecipue pedum, si probe coquantur, gustu suaves sunt, ac bonum alimentum praestant, offenduntur autem haec animalia non una in parte continentis.

Cappa dicitur animal asino grandius, nigrum, villosum, ferox, canibus quoque infestum. Obvium quemque raptat, non secus, ac lupus pecudem. Forma pedum insolens. *Ungula* similis est calceo Gallico, a fronte lata, rotunda, non scissa, a calcari acuta. Aspectum humanum formidat. Fortasse hoc est anonymum animal *Francisci Hernandi*, et ex *dantarum* genere, de quibus iam dixi. CA-

Nierenb.
Hist. Exot.
1.9.c.71.

Nier
Hist.
1.4.

Ider
1.74.

Nier
1.9.8.

De Eiulatore, Su et Peva.

Nieremb.
Hist. Exot.
l. 4. c. 72.

De *Eiulatore* ita idem Nierembergius. Nocentior astus alterius animalis, infantilem simulantis luctum, edito sono sub oppida et villas in prima nocte. Statim miserenti accurrentes; affectu quaesituros plorantem perimit. Sed iam caute repetito periculo oppidani, prodeunt e domibus incensis titionibus structi. Forma et moles huius ferae canem leporarium imitatur.

Idem l. 9.
c. 74.

Su, id est aqua, quod iuxta fluvios plerumque degat, apud Patagones invenitur. Alii *succarath* vocant. Torva est, prima oris acie quodammodo leonem aemulatur, aut hominem, nam ab aure barbata, haud promissis valde pilis, pectore propendente, circa lumbos nimis constringitur, *cauda* ampla et longa sciuri instar. Gigantes eius regionis, quoniam coelo non admodum calido fruuntur, protegunt se huius fe-

rae pellibus. Cum urgetur pellis gratia, catulos in dorsum admissos cauda contegit, et fuga elabatur. Capitur una cum catulis scrobe effossa et celata ramusculis. Inclusa, prae rabie aut generositate catulos obtruncat, et horribili clamore venatores atteret, donec sagittis caesa excorietur. Legi, licet auctor non sit oculatae fidei, prae caritate ad praeta portare filios, ubi fertis floridis et odoriferis, comit et coronat illos, tum filios recicomare simili in parentes vetulos pietate, eosque portare et alere.

Peva catelli est magnitudine. Hoc Nieremb. ubi tygridem conspexit, illius insitit H.E. l. 9. c. 76. vestigia, et allatrat assidue, ut latratu audito, tum ferae, tum homines latebras petant, ac sibi ab instanti fera caveant. Hinc saepe fieri videmus, ut prae inedia, praedaeque defectu, in agris expirent.

CAPUT IV.

De animali foetido, Graffa et Caoch.

Nieremb.
l. 9. c. 89.

Apus Chiribicenses animal est gestu mirabile, ait Petrus Martyr, strigosum, cubitales loco stercoris emittit colubros. Unum domus suae se nutrit, et aperto experimento rem ita esse deprehendisse, Fratres Dominicani asserunt. Quod solutae tendant colubri, interrogati. Ad vicinas dixerunt silvas, ubi vitam agunt brevem. Putet animal plus, quam quaecumque cadaver foetidum in sterquilinia proiectum: Inde putoris eius impatientes interfici animal Dominicani iusserunt. Vulpem *roffro*, pilo lupum imitatur. Cum in infantum ventribus vermes passim creari, neque senes ab ea peste esse immunes, atque una cum excrementis, emitti vivos didicerim, quos mutato nomine vulgus lumbricos appellat, cur et illud accidere posse

non crediderim, inquit Nierembergius, talibus praecipue viris, id affirmantibus.

Graffa in insula Zanzibar potissimum invenitur. Animal est exigui capitis, et longissimi colli, anteriora crura oppido excedunt posteriora, colore vario albet, rubet, roseisque distinguitur maculis. Mitis bestia est.

Caoch animal est tres dodrantes longum, pilo vestitum nigro, promiscue cum candenti, sed ventre fulvo. Clamans noctu, humanas imitatur voces. Suis instar edit mayzium cum viret, nec dum spicas concoxit Sol.

Et tantum de Quadrupedibus sufficiant. Si quid interim obvenerit, quod nos haecenus latuit, in Paralipomenis, si Deus ita voluerit, poterit adici.

Gratia Tibi Domine IESV.

Ee

PETRI

praestanda, quum *Zebet albahar* spumam maris interpretetur, *Zebet* forte *spumam* significabit, et non inapte nostro *Zibetho* aptabitur metaphora, siquidem, quum colligitur irato animali, quasi spumans adparet. Qui *Catum*, vel *Mustelam* dixe-

re, hoc animal inter feles silvestres reposuisse reor. Verum etiam si capitis fit aliqua similitudo, in caeteris tamen plurimum discrepant. Nos *Hyaenam odoratam* nuncupare maluimus, idque in sequentibus probabile ostendemus.

CAPUT II.

An Civetta sit Pardalis Antiquorum?

Cur animalia in odora.

Quaerit Aristot. sect. 13. probl. 4. Cur animantium nullum bene oleat, praeter pardalim, seu pantheram, haec namque propter suavem, quem spirat odorem, ad se feras illicet, quod pluribus exposuit Theophrastus ipse discipulus libro 6. de cau. plant. cap. 5. hisce verbis: *Omnino inter bruta, vel nullum, vel certe rarum admodum est, quod odorem persequitur gratia suavitatis, nisi per accidens, cum alimentum est tale. Quippe adpetitus ad ipsum pabulum, eiusque causa est. Siquid tamen etiam istiusmodi est, haudquaquam hominibus constat. Nam, et pardalim caeteris animalibus suaviter olere quidam affirmant, et venari in senecta nimirum bestias alliciendo gratia sui odoris. At nobis nullam odoris affert suavitatem. Nisi verum etiam illud dixeris, ut certe est verum, olfactum homines habere omnium ferme deterrimum. Itaque multi odores, suavitatesque eorum, vel gravitates, latere hominem possunt, et cap. 26. Animal nullum, inquit, penitus odoratum est, nisi quis pardalim dixerit belluis bene olere, retulit id etiam Plinius lib. 8. cap. 16. *Verunt scribens, odore earum mire solitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri. Quamobrem occultato eo, reliquas dulcedine invitatas corripunt. Dixerat enim Aristot. lib. 9. de Hist. An. cap. 7. Pantheram sese abscondentem venari dicunt, propterea, quod suo odore belluas delectari intelligat, propius enim ita accedunt, quas corripiat, huiusmodi autem suavem odorem, non belluae tantum sentiunt, sed sui odoris vim ipsa quoque pardalis sentit. Scriptum etiam reliquit Aelianus lib. 5. de Hist. Anim. cap. 40. Admirabilem quandam, et nobis occultam odoris**

Pantherae odoratae.

Venatus Pantherae.

*suavitatem olet pardalis, quam bene olendi praestantiam divino munere donatam, cum sibi propriam plane tenet, tum vero caetera animalia hanc eius vim praeclare sentiunt. Haec autem hoc modo venationem capit. Quum horum, quae ad victum opus sunt, eget, sese vel in loca fructibus densis consista, vel foliis vestita ita occultat, ut invenire difficilis, tantum respiret. Tum binuuli, dorcaedes, caprae silvestres, atque alia eiusmodi animalia quaedam suavis odoris illecebra attrahuntur, et proxime accedunt, illarum, quam mox de latebra exiliens ad praedam se rumpit, atque eam comprehendit. Est igitur Pardalis odorata. Addit Plinius: Panthera, et Tigris macularum varietate prope solae bestiarum spectantur, caeteris unus, ac suus cuiusque generis. Pantheris in candido macularum oculi. Haec autem duo, odor, nimirum, et maculae, Petrum Gillium, et alios, ut refert Gesnerus, induxerunt, ut crederent, nostram Civettam esse pardalim antiquorum. Quae opinio facile refellitur. Antiquorum enim panthera vera omnibus hoc aevo est nota, et multum differt a Civetta, immo Septalius in problematibus, Ioan. Faber, et alii negant pantheris suavem inesse odorem, sed bruta alimenti specie odorem istum insequi, hominibus autem ne antiquam gratum adparere. Sed, ut verum dicam, multorum animalium excrementa hominibus suaviter odorata videntur, quae Aristoteli, atque Theophrasto ignota fuerunt. Siquidem Plin. libro 28. de animali Cordylo Crocodilo simili verba faciens, *Alter inquit, illi similis, multum infra magnitudinem, in terra tantum, odoratissimisque floribus**

Error. P. Gillii.

Anima-
lium ex-
crementa
odorata.